

בכורות כו

תולש מי איכא מאן דשרי

בתוס' מבוי' שהפשט בגמ' דכיון שאסור לגזוז ממילא נאסר גם הצמר. והמהרי"ט אלגאזי (ס"ק מב) האריך בזה, ובעיקר נקט דכל היכא שאסור לגזוז, הצמר אסור מדאורי', שזהו גופא כוונת התוס', לא לקחת הצמר ע"י גזיזה. ובאמת כ"מ ברמב"ם בפה"מ (פ"ג דערלה) שהצמר אסור בהנאה שהרי אמרה תורה שאסור לגזוז הבכור. והמהרי"ט"א גם כתב בתוך הדברים, שאפי' אם הצמר אין בו איסור תורה, אבל לכה"פ קנסו מדרבנן כל היכא שעבר על איסור לא תגזז.

והרמב"ם (פ"א מעילה ה"י) כתב שמותר דוקא אם נתלש מאליו, והתקנת עזרא שם כתב שנח' חכמים ועקביא בדין זה, ודוקא לעקביא מסקינן דמותר בתולש, אבל חכמים אוסרים בתולש, אפי' בחטאת ואשם דליכא למיגזר.

ובהא דמבוי' בסוגין שגם בתולש יש בזה איסור, הק' הריט"א (סוף אות מא) דהא קי"ל דתולש לאו היינו גזוז, וא"כ אין בזה איסור גיזה. ובראשית בכורים תירץ וז"ל, י"ל לפמשי"כ התוס' לעיל (כד: ד"ה והיינו), דאף דתולש לאו היינו גזוז מ"מ אסור מדרבנן, ובאיסור דרבנן נמי מיקרי רשע כדאיתא ביבמות (כ.), או שיש בו איסור תורה משום לא תעשון כן לה' אלוהיכם.

צמר שנתלש מעולה בעלת מום

ספיקת הגמ' דוקא בתם, אבל בבעלת מום, ברש"י (ד"ה התולש) מבוי' דודאי אסור משום דלמא אתי לשהויי [כיון שאין בו כפרה]. ורגמ"ה סובר דאדרבה כיון שהצמר צריך פדיון, להכי אין חשש שישא כדי לקחת את הצמר, ולהכי לכו"ע מותר, ודוקא בתמימה הרי הוא מרויח, שהרי הצמר מותר או מאליו או ע"י זריקה, ועכ"פ אין לו צורך לפדותו.

והתקני' (פ"א מעילה ה"י) חידש בדעת הרמב"ם דאדרבה, בבע"מ לכו"ע מותר, דסובר דחשש דסוגין הוא דוקא משום שהבכור נאכל תוך שנתו [ומעשר נלמד מבכור כמש"כ הראש"ב], וה"ה בקדשים תמימים משום בל תאחר, אבל פסה"מ של שאר קדשים פשיטא דמותר לכו"ע, שאין בו חשש שיהוי.

צמר שנתלש מעולה תמימה

א] תוס' (ד"ה התולש) הביאו פי' הקונטרס דדוקא התלישה היתה בתמות, אבל שוב הוממה ונפדית ושחטה. ומבוי' דעת רש"י דלולי הפדיון, בודאי הצמר אסור מדאורי' כיון שהצמר קדוש, וסוגיא דלעיל מיירי בבע"מ דהתם אין בו איסור הנאה דבר תורה שלא נכלל באיסור של 'תזבח ולא תגזז' שזה אוסר דוקא המעשה ולא הצמר כנ"ל בתוס' כה.: דפסולי המוקדשין לא קדישי לגבי הא מילתא. והמהרי"ט אלגאזי (ס"ק מא) הק' עוד על עיקר שיטה זו, למ"ד לעיל (טו:): דבאיסורו קאי עד שתשחט, משמע שלא נפקע איסור קדשים כלל, וצ"ע.

ב] והק' התוס' איך מהני פדיון על הצמר, הלא לא שייך בו העמדה והערכה, ותירצו או דקאי כמ"ד דקדשי מזבח לא בעי העמדה והערכה, ועוד דבטל הצמר אגב הבשר ואפשר לפדותו אגב הבשר גם אחר שנתלש, ועוד דהוי כבע"מ מעיקרו דמהני בו פדיון [ואכתי מיירי דוקא אם העולה עצמה הוממה ופדה אותה, וכ"כ המנחת ברוך סי' פח].

והק' התוס' דכיון דבעי פדיון אמאי חיישינן דלמא אתי לשהויי, ותירצו דהוי תמימה כפשוטו, ואפ"ה הותר מדאורי' ע"י הזריקה כדאמרינן בזבחים (פו.), דאכתי מישך שייך לקרבן כדי שהזריקה תפעול עליו.